Universitat Autònoma de Barcelona

2023/2024

Discurs i Variació en Espanyol

Codi: 43015
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313767 Llengua Espanyola, Literatura Hispànica i Espanyol com a Llengua Estrangera	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: María Betulia Pedraza Pedraza

Correu electrònic: mariabetulia.pedraza@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest enllaç. Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Cecilio Garriga Escribano

Prerequisits

Atès que l'estudiant ha completat un grau, haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. Per aquesta raó, els eventuals errors ortogràfics i d'expressió que pogués cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen ocasionarà, automàticament, la qualificació de suspens (0).

De la mateixa manera, es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

Objectius

En acabar el curs els estudiants han de ser capaços de:

- Dominar els conceptes lingüístics relacionats amb la variació.
- Descriure i analitzar els elements lingüístics i extralingüístics que caracteritzen la variació en espanyol.
- Aprofundir en la variació diacrònica i les seves relacions amb altres tipus de variació.
- Estudiar les diferents varietats de la llengua espanyola des d'un punt de vista sincrònic, centrant-se en la variació fònica, amb especial atenció a la prosòdia i considerant la perspectiva pragmàtica i discursiva.

- Descriure i explicar la llengua en ús mitjançant l'anàlisi del discurs.

Competències

- Comentar un text des del punt de vista filològic, lingüístic i literari.
- Distingir els problemes conceptuals que planteja l'estudi de la llengua i la literatura espanyoles als parlants natius dels problemes que planteja l'estudi de la llengua i la literatura espanyoles als parlants estrangers.
- Identificar les varietats diatòpiques, diastràtiques i diafàsiques de l'espanyol.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Utilitzar els recursos bibliogràfics i tecnològics propis de la recerca lingüística i literària.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar a discursos escrits les tècniques pròpies del comentari lingüístic de textos.
2. Aplicar a discursos orals les tècniques pròpies del comentari lingüístic de textos.
3. Argumentar la pertinència dels judicis propis i dels aliens en relació amb el tema objecte d'estudi.
4. Argumentar la pertinència dels propis judicis i la no pertinència dels aliens en relació amb el tema d'estudi.
5. Argumentar la pertinència o la no pertinència dels diferents estudis que han abordat els problemes lingüístics analitzats en el mòdul.
6. Avaluar el grau d'adequació pragmàtica d'un discurs a partir de les estructures lingüístiques utilitzades.
7. Avaluar el grau de cohesió i coherència discursiva d'un text escrit en funció del seu context de producció i interpretació.
8. Avaluar el grau de cohesió i coherència discursiva d'un text oral en funció del seu context de producció i interpretació.
9. Comparar diferents models explicatius dels problemes lingüístics objecte d'estudi en el mòdul.
10. Defensar la pertinència dels propis judicis en relació amb el tema objecte d'estudi.
11. Elaborar un esquema que permeti explicar alguns dels problemes literaris abordats en el mòdul.
12. Establir les pautes que permetin a un lector estranger inserir els textos literaris escrits en espanyol en el seu context històric i cultural.
13. Formular un pla d'acció orientat a completar la informació sobre els aspectes lingüístics analitzats en el mòdul i planificar les seves etapes de desenvolupament.
14. Formular un pla d'acció per ampliar la informació que es té sobre un tema específic situat en l'àmbit del mòdul.
15. Identificar les diferents variants discursives que es produeixen en l'àmbit hispanoparlant.
16. Incorporar a l'estudi noves idees procedents d'altres disciplines que puguin complementar una determinada visió del problema lingüístic estudiat.
17. Indagar les diferents perspectives des de les quals s'han explicat els fenòmens lingüístics objecte d'estudi.
18. Interpretar críticament la bibliografia reunida sobre els àmbits d'estudi del mòdul.
19. Interpretar de manera crítica la bibliografia i la informació recollides relacionades amb l'àmbit d'estudi del mòdul.
20. Introduir una nova idea en un esquema preestablert i ser capaç de modificar adequadament la tesi defensada en funció de les noves aportacions.
21. Planificar les etapes de desenvolupament del pla d'acció.

22. Seleccionar la bibliografia adequada per a interpretar els problemes lingüístics de l'adquisició de l'espanyol com a llengua estrangera.

Continguts

1. Els conceptes de variació lingüística i canvi lingüístic: la variació diatòpica o geogràfica, la variació diastràtica o social, la variació diafàsica o situacional i la variació diacrònica o temporal. Característiques i mecanismes del canvi lingüístic

2. L'espanyol en el món: el nom de la llengua, països de llengua espanyola, l'espanyol en contacte amb altres llengües, l'espanyol en Internet.

3. Norma i ús de l'espanyol. Panhispanisme i policentrisme. Pronunciació, estàndard, models de parla. Glotofòbia i racisme lingüístic. Factors generadors de norma: mitjans de comunicació, ciència, entorns digitals i intel·ligència artificial.

4. La perspectiva pragmàtico-discursiva. Nocions de pragmàtica i d'anàlisi del discurs. Formes de tractament en el món hispànic. Cortesia i discurs. Estratègies per a abordar la variació des de la perspectiva pragmàtico-discursiva (enfocament comunicatiu)

Metodologia

L'alumne/a haurà de realitzar un seguiment continuat de l'assignatura.

Per assolir els objectius assenyalats, es combinaran les explicacions teòriques per part del professor amb la realització d'exercicis i amb la discussió de determinats aspectes relacionats amb els continguts, que comportaran la participació activa de l'alumnat. L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumnat es reparteix de la següent manera:

- Un 10% d'activitats supervisades (15 hores)
- Un 40% d'activitats dirigides (52,5 hores)

- Aquestes activitats estan distribuïdes en classes teòriques (57%), pràctiques (30%) i debats i discussió (13%)

- Un 50% d'activitats autònomes (76 hores)

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Discussió i debat	6,8	0,27	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Pràctiques a l'aula	15,7	0,63	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22

Tipus: Supervisades			
Activitats	7,5	0,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22
Lectures obligatòries	7,5	0,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Tipus: Autònomes			
Elaboració de les activitats	76	3,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22

Avaluació

El/la professor/a avaluarà aquesta assignatura a partir de la realització de dues activitats que tindran un pes del 50% cadascuna.

• Activitat 1 Examen sobre contingut de l'assignatura al final del període.

• Activitat 2 Exercici escrit realitzat preferiblement en grups de dues persones, a partir d'un conjunt de temes suggerits pel professorat al començament del curs.

L'avaluació de l'assignatura s'efectuarà, per tant, a partir de la realització de dues activitats en les quals es valoraran els següents aspectes:

• L'assimilació de continguts teòrics;

• l'aplicació pràctica dels continguts; i

• l'adequació als requisits de l'activitat en qüestió.

Per a superar l'assignatura, s'hauran de realitzar totes les activitats. La nota mínima que es requerirà per a aprovar cadascuna de les proves i considerar-la en la mitjana haurà de ser igual o superior a 5 punts. La nota final s'obté de la suma de la qualificació de les dues activitats amb el seu respectiu percentatge.

En el moment de realització de cada activitat d'avaluació, el professor o professora informarà l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

El procediment de recuperació de les activitats d'avaluació es determinarà al començament del curs.

L'estudiant rebrà la qualificació de No avaluable sempre que no hagi lliurat la meitat de les activitats d'avaluació.

Avaluació única

• Activitat 1: Examen sobre contingut de l'assignatura al final del període.

• Activitat 2: Exercici escrit, per parelles, a partir d'un grup de temes suggerits pel professorat al començament del curs.

L'activitat 1 es realitzarà el mateix dia establert per als estudiants d'avaluació contínua. Aquesta serà la data també per al lliurament de l'activitat 2.

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per a l'avaluació continuada.

Plagi

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat escrita 1	50	3,25	0,13	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
Activitat escrita 2	50	3,25	0,13	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21

Bibliografia

Calsamiglia, Helena y Amparo Tusón (1999): *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso.* Barcelona: Ariel (3ª ed. 2012).

Caravedo, Rocío (2003): "Problemas conceptuales y metodológicos de la lingüística de la variación", en Francisco Moreno *et al.* (coords.), *Lengua, variación y contexto. Estudios dedicados a Humberto López Morales*. Madrid: Arco Libros, vol. 2, pp- 541-557.

Company Company, Concepción (2003), "La gramaticalización en la historia del español", *Medievalia*, 35, pp. 3-61. Disponible en http://www.concepcioncompany.com/

Company Company, Concepción (2012): "Historical morphosyntax and grammaticalization", en I. Hualde, A. Olarrea y E. Rourke (eds.): *Handbook of Hispanic linguistics*. London-New York: Blackwell, pp. 673-693. Disponible en http://www.concepcioncompany.com/

Company Company, Concepción (2016): "Sintaxis histórica y tradiciones discursivas. El género textual como macrolocus del cambio sintáctico", en A. López Serena (ed.): *El español a través del tiempo. Estudios ofrecidos a Rafael Cano Aguilar*. Sevilla: Publicaciones de la Universidad de Sevilla, pp. 385-415. Disponible en http://www.concepcioncompany.com/

Congosto Martín, Yolanda, (ed.) (2011): *La prosodia en lenguas y variedades en el ámbito iberorrománico. Revista Internacional de Lingüística Iberoamericana*, 9 (17). Madrid- Frankfurt: Iberoamericana Editorial Vervuert.

Cortés Moreno, Maximiano (2002): *Didáctica de la prosodia del español: la acentuación y la entonación*. Madrid: Edinumen.

Elvira,Javier (2009): *Evolución lingüística y cambio sintáctico*. Peter Lang: Bern. (Especialmente capítulos 4 y 5).

Escandell-Vidal, Mª Victoria (2014): *La comunicación. Lengua, cognición y sociedad*. Madrid: Akal.

Escandell-Vidal, Mª Victoria, Amenós Pons, José y Ahern Aoife Kathleen (eds.) 2020. *Pragmática*. Edit. Akal. Disponible en

https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1eqfv2p/alma991010726585306709

García, Carmen y María Elena Placencia (dirs.) (2011: *Estudios de variación pragmática en español*. Buenos Aires: Dunken.

Félix-Brasdefer, J. César y Dale April Koike (eds.) (2012): *Pragmatic Variation in First and Second Language Contexts. Methodological issues*. Ámsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 3

Garrido, Blanca; del Hoyo, Carmen; Raab, Matthias (2021): *Variación diatópica y morfosintaxis en la historia del español.* Anexos de Verba, 82. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela.

Gil Fernández, Juana (2007): *Fonética para profesores de español: De la teoría a la práctica*. Madrid: Arco/Libros [Capítulos 4 y 5].

Gil Fernández, Juana (ed.) (2012): *Aproximación a la enseñanza de la pronunciación en el aula de español*. Madrid: Edinumen.

Haverkate, H. (1994). *La cortesía verbal*. Madrid: Gredos.

Hidalgo, Antonio y Adrián Cabedo (2012): *La enseñanza de la entonación en el aula de E/L*. Madrid: Arco/Libros.

Hualde, José Ignacioy Pilar Prieto (2015): "Intonational Variation in Spanish: European and American Varieties", en: Sonia Frota y Pilar Prieto (eds.) *Intonational Variation in Romance*. Oxford: Oxford University Press: pp. 350-391.

Martín Butragueño, Pedro (2004): "El contacto de dialectos como motor del cambio lingüístico", en *El cambio lingüístico. Métodos y problemas*. México: El Colegio de México, pp. 81-144.

Moreno Fernández, Francisco (2005): *Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje*. Barcelona: Ariel. (2.ª ed. actualizada) (especialmente la primera parte).

Navarro Tomás, Tomás (1944): *Manual de entonación española*. New York: Spanish Institute in the United States. Cuarta edición: Madrid: Guadarrama (Punto Omega, 175), 1974.

Oesterreicher, Wulf (2007): "Gramática histórica, tradiciones discursivas y variedad lingüística- esbozo programático", *Revista de Historia de la Lengua Española*, 2, pp. 110-128.

Oliveras, Àngels (2000): *Hacia la competencia intercultural en el aprendizaje de una lengua extranjera. Estudio del choque cultural y los malentendidos*. Madrid: Edinumen.

Pedraza Pedraza, María Betulia. (2019): *Democratización de la lengua de la administración pública: retos de una propuesta lexicográfica digital panhispánica*. Universitat Autònoma de Barcelona: Tesis doctoral. URL/: https://ddd.uab.cat/pub/tesis/2019/hdl_10803_667363/mbpp1de1.pdf

Placencia, María Elena (2016): "Variación pragmática", en: Gutiérrez-Rexach, J. (ed.) *Enciclopedia de Lingüística Hispánica*. Londres, U.K. y Nueva York, U.S.: Routledge, pp. 797-808.

Pons, Lola (2010): *La lengua de ayer. Manual práctico de historia del español*. Madrid: Arco Libros.

Prieto, Pilar y Paolo Roseano (eds.) (2010): *Transcription of Intonation of the SpanishLanguage*. Lincom Europa (Lincom studies in phonetics 6).

Real Academia de la Lengua Española y Asociación de Academias de la Lengua Española (2009- 2011): *Nueva gramática de lalengua española*. Madrid: Espasa, 3 vols.

Reyes, Graciela (1990): *La pragmática lingüística. El estudio del uso del lenguaje*. Barcelona: Montesinos.

Reyes, Graciela (1995): *El abecé de la pragmática*. Madrid: Arco/Libros.

Santos Domínguez, Luis A. y Rosa Mª Espinosa Elorza (1996): *Manual de semántica histórica*. Madrid: Síntesis (Lingüística, 21).

Sosa, Juan Manuel (1999): *La entonación del español. Su estructura fónica, variabilidad y dialectología*. Madrid: Cátedra (Lingüística).

Verschueren, Jeff (1999): *Para entender la pragmática*. Madrid: Gredos, 2002.

Wennerstrom, Ann (2001): *The Music Of Everyday Speech: Prosody And Discourse Analysis*. Oxford: Oxford University Press.

Wharton, Tim (2012): "Pragmatics and prosody", en: Allan, Keith y Jaszczolt, Kasia, (eds.) *The Cambridge Handbook of Pragmatics*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press (Cambridge Handbooks in Language and Linguistics), pp. 567-584.

Programari

- Audacity (https://www.audacityteam.org)
- Praat: doing phonetics by computer (https://www.fon.hum.uva.nl/praat)